

THE CHURCH OF JESUS CHRIST OF LATTER-DAY SAINTS
OFFICE OF THE FIRST PRESIDENCY
47 EAST SOUTH TEMPLE STREET, SALT LAKE CITY, UTAH 84150-1200

2 abril, 2018

Choq' re: Eb' li jolomil aj b'eresinel, eb' li jolomil awa'b'ejil reheb' li k'anjenel ch'uut, eb' laj Setenta re area, eb' li awa'b'ej re oqech, mision ut distrito, eb' li obiisp ut awa'b'ej re uq'ej, eb' li ch'utam re oqech ut re teep

(Re taayab'asiiq sa' li ch'utam re li loq'laj wa'ak)

Ex qas qiitz'in:

Rilb'aleb' li komon rik'ineb' li kawob'resinb'il molam re li Tijonelil re Melkisedek ut eb' li Komonil re Tenq'ank

Rik'in li k'anjel kixb'aanu li Kolonel, k'utb'il xyaalal li wiib' xningal ru taqlahom: "Taara li Qaawa' laa Dios chi anchal laa ch'ool, chi anchal laa waam, ut chi anchal laa k'a'uxl," ut "Taara laa was aawiitz'in jo' naq nakara aawib' laa'at" (Mateo 22:37, 39). Chi jo'kan ajwi', li Jesus kixye, "Laa'ex li xinsik' ru chi k'anjelak chiru li tenamit a'in" (3 Nefi 13:25).

Re xjyalinkil lix k'anjeleb' lix molam li Tijonelil re Melkisedek ut eb' li Komonil re Tenq'ank rik'in rilb'aleb' li komon jo' kixk'ut li Kolonel, naqaye resil li jalok a'in:

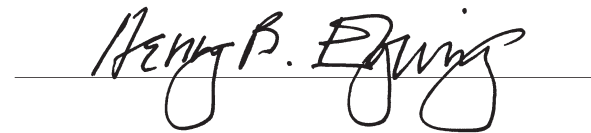
- **Sa'eb' li teep, jun ajwi' li molam re li Tijonelil re Melkisedek.** Eb' li komon sa'eb' lix molameb' li xb'eenil ut sa'eb' li ch'uut reheb' li taqenaqil aj tij wankeb' chik chi junajinb'il sa' jun ajwi' li molam rik'in jun ajwi' li awa'b'ejil. Li molam a'in, "xmolameb' li xb'eenil" k'ab'a'inb'il, ut ink'a' chik te'wanq li ch'uut reheb' li taqenaqil aj tij.
- **Sa'eb' li oqech, jun ajwi' lix molameb' li taqenaqil aj tij.** Li awa'b'ejil re oqech toj taak'anjelaq jo' awa'b'ejil re lix molameb' li taqenaqil aj tij. Sa' li molam a'an, ka'ajwi' wankeb' li taqenaqil aj tij li yookeb' chi k'anjelak sa' li awa'b'ejil re oqech, sa'eb' li obiispil, sa' li taqenaqil ch'utam, ut jo' yuwa'b'ejil aj k'anjel.
- **Li k'anjel re rilb'aleb' li komon tixk'ul xna'ajeb' laj tzolol ochochnal ut eb' li ixq aj ula'.** Lix k'anjeleb' laj tzolol ochochnal ut eb' li ixq aj ula' te'wanq chik jo' jun ajwi' li k'anjel, a'an "rilb'aleb' li komon" xk'ab'a', ut b'eresinb'il xb'aaneb' li awa'b'ejil sa'eb' lix molameb' li xb'eenil ut sa' li Komonil re Tenq'ank, chi jolominb'il xb'aan li obiisp. Rilb'aleb' li komon naraj naxye rilb'aleb' li qas qiitz'in jo' kixb'aanu li Kristo, ut xtenq'ankileb' chixk'ulb'al li neke'raj ru sa' musiq'ej ut sa' tz'ejwalej.
- **Chan ru naq te'okenq li saaj sa' rilb'aleb' li komon.** Sa' rilb'aleb' li komon naru te'tz'aqonq li Laurel ut li Damita rochb'eeneb' li ixq sa' li Komonil re Tenq'ank, ut eb' laj tij ut laj tzolonel toj te'rochb'eeniheb' li neke'k'amok re li Tijonelil re Melkisedek.

Tento taab'anumanq sa' junpaat li jalok a'in sa'eb' li molam. Maare taab'ayq b'ayaq li jalok choq' re li k'anjel re rilb'aleb' li komon, a'ut tento taab'aanumanq sa' junpaat jo' naru. Naru natawman xkomon chik li na'leb' sa' ministering.lds.org/kek.

Chi anchal li qach'ool,

Handwritten signature of Russell M. Nelson in cursive script, positioned above a horizontal line.

Handwritten signature of Dallin H. Oaks in cursive script, positioned above a horizontal line.

Handwritten signature of Henry B. Eyring in cursive script, positioned above a horizontal line.

Li Xb'eenil Awa'b'ejiil

Rilb'aleb' li komon rik'in li kawob'resinb'il molam re li Tijonelil re Melkisedek ut li Komonil re Tenq'ank.

LIX IGLEES LI
JESUKRISTO
REHEB' LAJ SANTIL PAAB'ANEL
SA' ROSO'JIKEB' LI KUTAN

Hu taqlanb'il xb'aan li Xb'eenil Awa'b'ejil, 2 abril, 2018

Lix yu'am ut lix k'anjel li Kristo nareetaliheb' li wiib' chi ninqi taqlahom: “Taara li Qaawa' laa Dios chi anchal aach'ool, chi anchal aawaam, chi anchal aak'a'uxl ut chi anchal aametz'ew” ut “Taara laa was aawitiz'in jo' naq nakara aawib' laa'at” (Mateo 22:37, 39). Jo' komon sa' lix Iglees li Kolonel li tz'aqal naqaj wank choq' xtzolom a'an, tento taqataaqe lix taqlahom naq taqara ut took'anjelaq chiru li qaYuwa' sa' choxa jo'eb' ajwi' li ralal xk'ajol. “Wi nikinaara, tatk'anjelaq chiwu ut taapaab' chixjunil lin taqlahom ,“ kixye li Kolonel (Tz. ut S. 42:29). Li rey aj Benjamin kixk'ut: “Jo'q'e wankex chi k'anjelak chiru lee rech winqilal ka'ajwi' wankex chi k'anjelak chiru lee Dios“ (Mosiah 2:17). Laj Alma kixch'olob' li qateneb'ankil chi jo'ka'in, “Ke'xk'aak'aleheb' lix tenamit, ut ke'xch'olaniheb' rik'in li k'a'aq re ru re li tiikilal “ (Mosiah 23:18).

Re xtenq'ankil li junjunq qe chixsumenkil li choxahil taqlahom re xraab'al ut k'anjelak chiru li qas qitiz'in, li Xb'eenil Awa'b'ejil xye resil li jalok a'in, li k'uub'amb'il re xjayalinkil lix k'anjeleb' lix molam li Tijonelil re Melkisedek ut eb' li Komonil re Tenq'ank rik'in rilb'aleb' li komon jo' kixk'ut li Kolonel. A'aneb' a'in li jalok:

- Sa'eb' li teep, jun ajwi' li molam re li Tijonelil re Melkisedek.
- Sa'eb' li oqech, jun ajwi' lix molameb' li taqenaqil aj tij.
- Li k'anjel re rilb'aleb' li komon tixk'ul xna'ajeb' laj tzolol ochochnal ut eb' li ixq aj ula'.
- Chan ru naq te'okenq li saaj sa' rilb'aleb' li komon.

Re xtenq'ankil li jalok a'in, eb' li teep ut li oqech ink'a' chik te'xb'aanu li k'anjenel ch'utam re li tijonelil. Wi wan k'a'ru aajel ru sa' jun li teep, maare li yoo chi uxk sa' jun li junkab'al malaj junaq ch'a'ajkilal li taa'ajmanq xtuqub'ankil ru, naru taatz'ile'q rix sa' jun ch'utam re obispil chi najtob'resinb'il xhoonal. Li k'a'ru ink'a' jwal aajel ru naru chi tz'ile'k rix sa' li ch'utam re teep. Li ch'utam li wanjenaq junxil jo' “k'anjenel ch'utam re li tijonelil,“ a'anaq chik “lix ch'utam li taqenaqil ch'uut.“

Wan xkomon chik li na'leb' sa' ministering.lds.org/kek.

Sa'eb' li teep, jun ajwi' li molam re li Tijonelil re Melkisedek

Li Awa'b'ej Russell M. Nelson xye naq “ink'a' na'ajman naq taachalq chixjunil li k'utb'esinb'il na'leb' chi junajwa. Naru taachalq chi tasal tasal.”¹ Li yoo chi k'ulmank sa'eb' li molam re li tijonelil ut li ak' na'leb' chirix xlaawil li tijonelil naxk'ut xchalik li k'utb'esinb'il na'leb' chi tasal tasal. Chalen chaq xtiklajik li Iglees, kok' aj sa' li Qaawa' naxk'utb'esi li rajom chi junjunqil li raqal, ut timil timil naxnimob'resi xna'leb'eb' li ralal xk'ajol re te'xk'anjela li na'leb' re li evangelio jo' chanru li wankeb' wi' (chi'ilmanq Tz. ut S. 46:15–16).

Chiru junjung chihab', li Xb'eenil Awa'b'ejil ut lix Molameb' li Kab'laju chi Apostol xe'xk'oxla li jalok yeeb'ileb' resil arin. Ka'ajwi' chirix naab'al li tijok, chirix xtz'ilb'al rix li tz'iib'anb'il sa'eb' li loq'laj hu chirixeb' lix molam li tijonelil, chirix wank sa' junajil eb' laj jolominel re li Iglees, ut chirix naq k'ojob'anb'il chiruheb' naq a'an a'in li rajom li Qaawa', naq eb' laj jolominel xe'xtikib' xtusub'ankil chi ak'il eb' li molam sa'eb' li teep ut li oqech, jo'kan naq a'in jun chik yokb' sa' xk'ojob'ankil wi'chik li evangelio.

1. K'a'ruheb' li jalaak choq' reheb' lix ch'uuteb' li taqenaqil aj tij ut lix molameb' li xb'eenil?

Sa'eb' li teep, eb' li komon sa' li molam reheb' li xb'eenil ut li ch'uut reheb' li taqenaqil aj tij te'junajimanq sa' jun molam re lix tijonelil laj Melkisedek, rik'in jun ajwi' li awa'b'ejil. Li molam a'in, chi nimob'resinb'il li rajlankil ut lix junajil, taak'ab'a'imanq "xmolameb' li xb'eenil." Ink'a' chik te'wanq li ch'uut reheb' li taqenaqil aj tij.

Sa' lix molameb' li xb'eenil, te'wanq chixjunileb' li xb'eenil ut li xb'eenil maji' k'ojob'anb'il, jo' ajwi' eb' li taqenaqil aj tij li ink'a' yookeb' chi k'anjelak sa' li obispil, li awa'b'ejil re li oqech, li taqenaqil ch'utam, malaj jo' yuwa'b'ejil aj k'anjel.

2. Chan ru taak'uub'amanq li awa'b'ejil re lix molameb' li xb'eenil?

Li awa'b'ejil re oqech, chi tenq'anb'il xb'aaneb' lix tenq' aj k'ehol na'leb', tixb'oq chi raqe'k sa' xk'anjeleb' chixjunileb' li jolominel re ch'uut ut li awa'b'ejil re lix molameb' li xb'eenil. Toja' naq li aw'b'ej re oqech tixb'oq jun li ak' awa'b'ej re lix molameb' li xb'eenil sa' chixjunileb' li teep, ut li awa'b'ej re oqech, rochb'een jun lix tenq' aj k'ehol na'leb', malaj jun aj taqenaqil ch'utam tixb'oqeb' li sik'b'ileb' ru chi k'anjelak sa' li awa'b'ejil re lix molameb' li xb'eenil. Sa' li ak' awa'b'ejil re lix molameb' li xb'eenil naru te'wanq li xb'eenil jo' ajwi' li taqenaqil aj tij, chi jalan jalanq xchihab' sa' xyu'am ut sa' li k'anjel, ut te'k'anjelaq sa' jun ajwi' li awa'b'ejil re li molam. Jun li xb'eenil malaj jun li taqenaqil aj tij naru taak'anjelaq jo' li awa'b'ej re li molam malaj jo' jun li tenq' aj k'ehol na'leb'.²

3. Ani nab'eresink re lix k'anjel li awa'b'ej re lix molameb' li xb'eenil?

Li awa'b'ej re xmolameb' li xb'eenil wan chi teneb'anb'il chiru li awa'b'ej re oqech, li naxk'e xna'leb' ut xb'eresinkil rik'in li awa'b'ejil re li oqech ut rik'in li taqenaqil ch'utam. Li obiisp, jo' li taqenaqil aj tij li najolomink sa' li teep, naxch'utub' rib' chi kok' aj xsa' rik'in li awa'b'ej re lix molameb' li xb'eenil. Li obiisp naxk'uub' xna'leb' rik'in a'an ut naxk'e xb'eresinkil chirix chan ru us k'anjelak chiru ut rosob'tesinkileb' li komon sa' li teep, ut neke'k'anjelak sa' komonil rik'in chixjunileb' li k'anjel ch'uut sa' li teep. (Chi'ilmanq Manual 2, 7.3.1.)

4. Rik'in li jalaak a'in sa' xtusub'ankil ru li molam, ma taajalmanq li ropiiseb' lix komon li molam?

Ink'a'. Eb' li xb'eenil neke'kana jo' xb'eenil, ut eb' li taqenaqil aj tij neke'kana jo' taqenaqil aj tij jo' chanru li ropiis sa' li tijonelil. A'b'anan, eb' li xb'eenil toj te'k'ojob'aaq jo' taqenaqil aj tij naq neke'b'oqe' sa' jun li awa'b'ejil re oqech, jun taqenaqil ch'utam, malaj jun obispil—malaj jo'q'ehaq chik naq li awa'b'ej re oqech ak xk'oxla chi us rik'in tijok ut chi musiq'anb'il.

5. Ma naru taawanq numenaq jun ch'uut xmolameb' li xb'eenil sa' jun li teep?

Naru. Jo' yeeb'il sa' Tzol'leb' ut Sumwank 107:89, naq wan sa' jun li teep naab'aleb' sa' li Tijonelil re Melkisedek, eb' laj jolominel naru te'xtuqub' numenaq jun xmolameb' li xb'eenil. Naq wan chi jo'kan, b'isb'ilaq raj chi us lix jek'inkileb' li komon jo' chanru lix chihab', lix na'leb', li ropiis, ut lix kawilal sa' li tijonelil.

Sa'eb' li oqech, jun ajwi' lix molameb' li taqenaqil aj tij

6. K'a'ru taajalmanq sa' xch'uuteb' li taqenaqil aj tij re li oqech?

Li awa'b'ejil re li oqech toj taak'anjelaq jo lix awa'b'ejil lix molameb' li taqenaqil aj tij re li oqech. Li wankeb' sa' li molam a'an, a'anaqeb' li taqenaqil aj tij li yookeb' chi k'anjelak sa' lix awa'b'ejil li oqech, li obispil, lix taqenaqil ch'utam li oqech, ut jo' li yuwa'b'ejil aj k'anjel. Eb' laj tz'iib'anel sa' li teep ut oqech moko wankeb' ta sa' lix molameb' li taqenaqil aj tij.

Eb' lix komon lix molameb' li taqenaqil aj tij re li oqech te'wanq sa' xch'utameb' lix molameb' li xb'eenil wi ink'a' taqlanb'ileb' b'araq chik.

7. K'a'ru xk'anjel jun lix molameb' li taqenaqil aj tij re li oqech?

Sa' xk'anjel re jolomink, li awa'b'ejil re oqech naxb'aanu xch'utam jo' na'ajman rik'in lix molameb' li taqenaqil aj tij re oqech re xtzolb'aleb' sa' xk'anjel ut re xtenq'ankileb'sa' xb'oqb'aleb'. Eb' li ch'utam sa' li oqech ch'olob'amb'il sa' Manual 2, raqal 18.3 toj te'b'aanumanq, rik'ineb' xjalb'al chi jo'ka'in:

- Lix k'ab'a' li k'anjel ch'utam re li tijonelil, a'anaq chik "lix ch'utam li taqenaqil ch'ut.""
- Jun li ch'utam rajlal chihab' choq' reheb' li taqenaqil aj tij sa' li oqech ink'a' chik taab'aanumanq. A'b'anan, lix awa'b'ejil li oqech toj tixb'aanu jun ch'utam rajlal chihab' choq' re lix molameb' li taqenaqil aj tij.

8. K'a'ru aj-e lix jalb'aleb' lix molam li Tijonelil re Melkisedek?

Naq wan yal jun molam re li Tijonelil re Melkisedek sa' jun li teep, neke'wan sa' junajil chixjunileb' lix komon re xb'aanunkil chixjunil li k'anjel re li kolb'a-ib', jo' li k'anjel re li santil ochoch ut resilal li junkab'al, li b'eresinb'il chaq junxil xb'aan li jolominel re lix ch'uuteb' li taqenaqil aj tij. A'in naxkanab'eb' li komon sa' li molam, maak'a' naxye jarub' xchihab'eb' ut b'ar neke'chal wi', chixxokb'al li k'a'ru naxk'oxla ut li k'a'ru xk'ul li ani jalan chik xwanjik sa' lix yu'am. Jo'kan ajwi', naxkanab'eb' li ak najt xe'k'anjelak chixtenq'ankileb' li jun siir chik, jo'eb' li maji' neke'k'ojob'aak jo' xb'eenil, eb' li ak' komon, eb' li saaj, ut eb' li yookeb' chi sutq'iik sa' li Iglees.

Eb' li jalok a'in neke'xtenq'aheb' li xb'eenil ut li Komonil re Tenq'ank chi k'anjelak sa' komonil. Neke'xtenq'a ajwi' li molam chi k'anjelak sa' komonil rik'in li obispil ut lix ch'utam li teep. Ut neke'xtenq'a li obiisp chixnumsinkil xk'anjel sa' xb'een lix molameb' li xb'eenil ut li awa'b'ej re li Komonil re Tenq'ank, re naq li obiisp ut eb' lix tenq' naru te'xk'oxla xb'eenileb' xk'anjel— a'an xjolominkil li Tijonelil re Aaron ut eb' li saaj ixq.

Li k'anjel re rilb'aleb' li komon tixk'ul xna'ajeb' laj tzolol ochochnal ut eb' li ixq aj ula'.

Chiru k'iila chihab', eb' laj tzolol ochochnal ut li ixq aj ula' xe'xsume xb'oqb'aleb' chirula'aninkil rochoheb' chixjunil li komon rajlal po, chixq'axtesinkil jun esilal, ut chixtenq'ankileb' jo' na'ajman ru. Maak'a'jo' xk'ihal li hoonal xe'k'anjelak chi anchaleb' xch'ool sa' li xanimal ru k'anjel a'in.

Re kab'lak sa' xb'een li k'anjel a'an, eb' laj jolominel sa' li Iglees neke'xtz'aama anajwan naq eb' li komon te'xk'oxla chi us chan ru te'xtenq'aheb' jalan jo' kixb'aanu li Kristo, sa' musiq'ej jo' ajwi'

sa' tz'ejwalej (chi'ilmanq Manual 2, 3.2.3). Re xk'eeb'al xwankil li tenq'ank chi jo'kan, eb' li k'anjel reheb' laj tzolol ochochnal ut eb' li ixq aj ula' te'junajimanq sa' jun ajwi' li k'anjel, a'an "rilb'aleb' li komon" xk'ab'a', ut b'eresinb'ilaq xb'aaneb' li awa'b'ejil sa'eb' lix molameb' li xb'eenil ut sa' li Komonil re Tenq'ank, chi jolominb'il xb'aan li obiisp.

9. K'a'ru li "rilb'aleb' li komon"?

Li Kolonel kixk'ut rik'in xb'aanuhom k'a'ru naraj naxye rilb'aleb' jalan naq kik'anjelak xb'aan xraham choq' re lix Yuwa' ut choq' re chixjunileb' li kristiaan (chi'ilmanq Jwan 15:9–10). Kixra, kixtzol, kitijok chirix, kixk'ojob' xch'ool, ut kirosob'tesiheb' li wankeb' chixsutam, ut kixb'oq chixjunileb' chixtaaqenkil (chi'ilmanq Markos 8:34). Jo' aj ilol komon sa' li Iglees, neke'xb'aanu li k'anjel a'in, neke'xsik' rik'in tijok chan ru te'k'anjelaq jo' taak'anjelaq raj li Jesus—sa' "yaab'ak rik'ineb' li neke'yaab'ak," "rula'aninkil rochoch li junjunq chi komon," ut xtenq'ankileb' chixjunil chi ok jo' tz'aqal xtzolom li Jesukristo (Mosiah 18:9; Tz. ut S. 20:51, 53; chi'ilmanq ajwi' Jwan 13:35).

Naq eb' li komon neke'xb'aanu li k'anjel a'in, neke'xtz'il rix chirib'ileb' rib' chi musiq'anb'il jo'q'e ut chan ru te'aatinaq rik'ineb' li ilb'ileb' xb'aan. Neke'xk'uub' xna'leb' ut neke'xq'astesi resil xk'anjel rik'ineb' lix jolominel rajlal oxib' po, chirix lix k'anjeleb', ut chirix lix kawilaleb' ut li ajb'il ru xb'aaneb'. Eb' laj jolominel neke'xq'axtesi resileb' li esil a'in rajlal oxib' po; ink'a' chik neke'xye jarub'eb' li ula' malaj li aatinak xb'aanuman rik'ineb' li komon. Jo'kan ajwi', rik'in naq li junjunq komon ilb'il xb'aan li tijonelil, eb' li winq ut ixq aj ilol komon neke'ru chixnumsinkil resileb' rik'ineb' laj jolominel sa' xkutankil li ch'a'ajkilal.

10. K'a'ru xk'ab'a'eb' li neke'xb'aanu rilb'aleb' li komon?

Li neke'k'amok re li tijonelil, a'aneb' laj "ilol komon winq," ut li ixq sa' li Komonil re Tenq'ank, a'aneb' li "ilol komon ixq." Te'k'ab'a'imanq rik'in tz'aqal lix k'ab'a'eb', jo' "Hermano Coc" malaj "Hermana Tiul". Ink'a' taayemanq "laj k'anjel" reheb'.

11. Chan ru naq jalan wi' li rilb'aleb' li komon rik'in xk'anjeleb' laj tzolol ochochnal ut li ixq aj ula'?

Lix k'anjeleb' laj ilol komon chanchan ajwi' b'ayaq xk'anjeleb' laj tzolol ochochnal ut li ixq aj ula' rik'in naq chixjunileb' li ochochnal te'wanq xkomon li tijonelil—laj ilol komon winq—li tek'anjelaq chiru ut te'xtenq'a li junkab'al malaj li jun chi kristiaan li nawan aran (chi'ilmanq Tz. ut S. 20:47, 59). Chixjunqaleb' li komon ixq taawanq xkomoneb' li Komonil re Tenq'ank—laj ilol komon ixq—li te'k'anjelaq chiru ut te'xtenq'a, ut chi jo'kan te'xk'e xwankil li na'leb' chirix rilb'aleb' li komon li yeeb'il xb'aan li Jolomil Awa'b'ejil re li Komonil re Tenq'ank sa' enero 2018 (chi'ilmanq Manténganse en contacto con ella en cualquier momento, en cualquier lugar y de cualquier manera *Ensign* malaj *Liahona*, enero 2018, 7).

Jo'kan ajwi', junjunq reheb' li na'leb' teneb'anb'il sa' xk'anjeleb' laj tzolol ochochnal ut li ixq aj ula' jalb'il chik re xtenq'ankileb' li komon chirilb'aleb' rib' rik'in xk'oxlankil chi jwal us wi'chik chan ru xk'eeb'al li ajb'il ru xb'aaneb'. Ink'a' chik tento taa'uxq li ula'anink rajlal sut naq neke'aatinak. Naru taa'uxmanq sa' ochochnal, sa' li iglees, malaj sa' yalaq na'ajej li moko xiwxiw ta, ut li moko ch'a'aj ta li xik aran. Jo' kixye li Elder Jeffrey R. Holland: Li k'a'ru jwal aajel ru, a'an chan ru xawosob'tesiheb' ut xawileb' li wankeb' sa' laa mertoomil, ut maare maak'a' na'ok wi' b'ar tz'aqal xab'aanu chi moko jo'q'e. Li aajel ru, a'an naq taaraheb' laa komon ut naq yookat chixb'aanunkil li taqlahom re Xk'aak'alenkil li Iglees junelik.³

Sa' jalan chik aatin, li k'anjel re rilb'aleb' li komon wan chi b'eresinb'il xb'aan li Musiq'ej, ink'a' teneb'anb'il chan ru nab'aanuman, ut nab'aanuman a' yaal jo' chanru li ajb'il ru xb'aan li junjunq komon.

12. Chan ru naq b'eresinb'il li k'anjel re rilb'aleb' li komon xb'aan li Musiq'ej?

Naq eb' li komon neke'rileb' rib', neke'xsik' xmusiq'ankil xna'leb' re te'xnaw chan ru xk'ulb'aleb' jalan ut xtenq'ankileb'. Ma tz'aqal raj jun li ula' ut jun b'oqok sa' telefono choq' re jun li tiixil komon ixq li maak'a' rochb'een sa' rochoch? Ma us raj xb'oqb'al jun li saaj li ink'a' chik nawulak sa' li iglees re taatz'aqonq sa' jun k'anjel re xtenq'ankil li tenamit? Ma tenq'anb'ilaq raj jun li saaj ut lix na' xyuwa' wi tatwulaq chirilb'al naq yoo chi b'olotzik? Ma chaab'il raj xtaqlankil jun raatin li loq'laj hu sa' texto choq' re jun li wan xch'a'ajkilal? Ma tixnaw junaq naq yookat chixk'oxlankil wi taataqla jun li correo electronico malaj jun li tarjeta? K'a' raj ru taaraj li Qaawa' naq te'xb'aanu lix moos? Xsumenkileb' li patz'om a'in chi musiq'anb'il ut roksinkil chixjunileb' li k'anjeleb'aal re raatinankileb' laa komon, a'an xch'oolil li k'anjel re rilb'aleb' li komon. Re k'anjelak jo' li Kristo, laj ilol komon winq ut ixq moko tz'aqal ta naq te'xb'aanu jun ula' rajlal po ut te'roksi li aatin ak kawresinb'il; te'xsik' li Musiq'ej ut te'xsik' xna'leb' rik'in li rech alaleb' li ani ilb'ileb' xb'aan, ut te'roksi li hoonal ut li k'anjelab'aal li ak wan reheb'.

13. Ma teneb'anb'il chan ru nab'aanuman li rilb'aleb' li komon?

Eb' laj ilol komon naru te'xb'aanu li k'a'ru nak'anjelak chi us. Li ani ilb'ileb' xb'aaneb' maare ink'a' juntaq'eet naq te'raj ru ile'k. Rochb'een li obispil ut li ch'utam re li teep, eb' li awa'b'ej re lix molameb' li xb'eenil ut li Komonil re Tenq'ank neke'xye reheb' laj ilol komon b'ar wankeb' li ani sa' aajel ru, ut li jwal te'raj wi'chik ru naq te'ile'q. K'iila sut, li jwal aajel ru, a'an rilb'aleb' li ak' komon, li ink'a' chik neke'wulak sa' li iglees a'ut te'xk'ul raj aj ilol komon, ut jalaneb' chik jo' li na'b'ej yuwa'b'ej li maak'a' xsum, malaj li ani kamenaq xsum aatin. Eb' laj jolominel naru te'xtaqla jun li saaj jolominel rik'in jun li junkab'al b'ar wi' jun li saaj winq malaj saaj ixq wan sa' ch'a'ajkilal, ut chi junpaat neke'xtaqlaheb' laj ilol komon rik'ineb' li ak' komon. Naru te'xtaqla yalaq ani sa' lix molameb' li xb'eenil—li taqenaqil aj tij jo' ajwi' li xb'eenil—chixb'aanunkil li k'anjel a'an.

Naq na'ajman ru, naru xtaqlankil jun li sumal sumsu rik'in jun li junkab'al malaj jun li kristiaan. Jo'kan ajwi', eb' li Laurel ut li Damita neke'xtenq'a li k'anjel chi us naq te'rochb'eeni li ixq re li Komonil re Tenq'ank, jo' neke'xb'aanu ajwi' laj tij ut laj tzolonel naq te'rochb'eeni li neke'k'amok re li Tijonelil re Melkisedek (chi'ilmanq patz'om 22).

14. Chan ru naru najalman li k'anjel re rilb'aleb' li komon a' yaal li ajb'il ru xb'aan li junjunq?

Eb' laj ilol komon neke'xsik' xb'aanunkil li k'a'ru aajel ru choq' re li junjunq. Chixjunileb' li k'anjeleb'aal re aatinak naru chi oksimank re xb'aanunkil jo' naxye li Musiq'ej ut xk'eeb'al li k'a'ru ajb'il ru xb'aaneb' li ilb'ileb' xb'aan. Xk'eeb'al li k'a'ru ajb'il ru natikla rik'in li tijok ut rik'in li aatinak rik'ineb' li junkab'al ut li komon taqlanb'ileb' wi'. Sa' li aatinak a'an ut xkomon chik chirix, neke'rab'i li ilb'ileb' xb'aan re naq te'xnaw chan raj ru te'k'anjelaq chi us chiruheb', jo'q'e ut chan ru te'aatinaq, ut wi na'ajman jun li esil, k'a'ru li esil te'xye. Eb' laj ilol komon ka'ajwi' neke'aatinak rik'in junaq xkomon li junkab'al jo' tiik xb'aanunkil.

Eb' laj ilol komon neke'xsik' xtenq'ankileb' li komon ut li junkab'al chixkawresinkil rib' choq' re li k'ojob'anb'il k'anjel li maji' neke'xk'ul, chixpaab'ankil li sumwank ak okenaqeb' wi', ut

chixsik'b'al xjuneseb' rib' li taak'anjelaq reheb'. Maare taab'aanumanq a'in rik'in xwotzb'al li musiq'ejil esilal, yuib'anb'il ru tz'aqal choq' re li jun komon malaj li junkab'al, us ta li k'anjel re rilb'aleb' komon maawa' yal re xwotzb'al jun esil. Eb' li revista *Liahona* ut *Ensign* ink'a' chik te'xk'e li esilal tz'aqal choq' re li ula'anink.

15. Xnimal chik li wankilal re k'anjelak chiruheb' jalan, a'an jun reheb' li ruuchinihom lix tusub'ankileb' chi ak'il lix molam li tijonelil, ut jo'kan ajwi' li junajil taawanq rik'in li Komonil re Tenq'ank.

Sa' rilb'aleb' li komon, taa'uxq k'anjelak sa' komonil re xb'aanunkil xk'anjel li tijonelil re rula'aninkil rochoch li junjunq chi komon ut xk'aak'alenkil li iglees junelik, ut wank rik'ineb' ut xk'eeb'al xkawilaleb' ut xk'anjel li Komonil re Tenq'ank re xnimankil li paab'aal chirix qaChoxahil Yuwa' ut li Jesukristo ut lix tojb'al rix li maak; xkawob'resinkil xmetz'ew li junjunq, li junkab'al, ut li ochochonal rik'ineb' li k'ojob'anb'il k'anjel ut li sumwank; ut k'anjelak sa' junajil re xtenq'ankileb' li ani wan sa' aajel ru (Tz, ut S. 20:47, 53; Manual 2,9.1.1).

Rik'in k'anjelak sa' komonil ut chi b'eresinb'il xb'aan li obiisp, eb' li awa'b'ejil sa' lix molameb' li xb'eenil ut li Komonil re Tenq'ank naru te'b'eresiiq xb'aan li Musiq'ej, te'wanq chi k'uub'anb'il xna'leb', ut te'k'anjelaq sa' komonil sa' rilb'aleb' ut xtenq'ankileb' chixjunileb' li komon ut li junkab'al. Naru na'uxk li k'anjelak sa' komonil chi jo'ka'in:

- Eb' li awa'b'ejil re lix molameb' li xb'eenil neke'xye ani raj taataqlamanq reheb' li komon ut li junkab'al sa' li teep. Eb' li awa'b'ejil sa' li Komonil re Tenq'ank neke'xye b'ar raj te'taqlaaq aj ilol komon ixq. B'ar wi' wan li k'a'ru aajel ru, eb' li awa'b'ejil re li xb'eenil ut li Komonil re Tenq'ank naru neke'aatinak chirix naq maji' naxaqab'aman ani taaxik.
- Eb' li awa'b'ejil sa' lix molameb' li xb'eenil ut li Komonil re Tenq'ank neke'xye re li obiisp b'ar raj te'taqlaaq laj ilol komon, re naq a'an tixk'ulub'a.
- Jo' na'ajman, eb' laj ilol komon naru te'aatinaq chirix li k'a'ru ajb'il ru xb'aaneb' li komon, ut wi na'ajman, naru te'xpatz' xtenq'ankil rik'ineb' laj jolominel sa' li molam ut li Komonil re Tenq'ank.
- Eb' li awa'b'ejil sa' lix molameb' li xb'eenil ut li Komonil re Tenq'ank neke'xb'aanu jun ch'utam rajlal oxib' po re te'aatinaq chirix li k'a'ru aajel ru choq' reheb' li komon ut li junkab'al, jo' yeeb'il reheb' naq eb' laj ilol komon xe'xq'axtesi resil lix k'anjeleb'.
- Chirix li ch'utam a'an, eb' li awa'b'ej re lix molam li xb'eenil ut li Komonil re Tenq'ank sa' komonil neke'ch'utla rajlal oxib' po rik'in li obiisp re te'aatinaq chirix li k'a'ru ajb'il ru xb'aaneb' li komon ut li junkab'al.
- Jo' na'ajman ru, eb' laj jolominel sa' lix molameb' li xb'eenil ut li Komonil re Tenq'ank te'aatinaq sa' komonil sa' li ch'utam re li teep chirixeb' li kawilal ut li ch'a'ajkilal li yeeb'il reheb' naq eb' laj ilol komon xe'xq'axtesi resil lix k'anjeleb', ut te'xk'uub' xna'leb' choq' re li k'anjelak chiru ut rosob'tesinkileb' li komon sa' li teep.

Re naq ink'a' ch'a'aj li k'anjelak sa' komonil, eb' li teep te'xb'aanu li ch'utam re teep, ut ink'a' chik taa'uxmanq li k'anjelak ch'utam re li tijonelil. Li na'leb' tz'ilb'il rix junxil sa' li k'anjelak ch'utam re li tijonelil neke'tz'ile' rix anajwan, jo' ajb'il ru, sa'eb' li ch'utam re obiisp li nimob'resinb'il ru, sa' li ch'utam re teep, malaj rajlal oxib' po sa' jun ch'utam rik'in li obiisp, li awa'b'ej re lix molameb' li xb'eenil, ut li awa'b'ej re li Komonil re Tenq'ank.

16. Chan ru naq eb' li komon neke'xk'ul xtaqlankil jo' aj ilol komon?

Eb' laj jolominel neke'wan sa' ch'utam rik'ineb' laj ilol komon—us raj sa' sumaleb'—re te'xye k'a'ru xtaqlankileb', ut re te'aatinaq chirix lix kawilal, lix ch'a'ajkilal, ut li k'a'ru ajb'il ru xb'aan li ani neke'ril. Li aatinak a'in taaruq taab'anumanq naq naq'axtesiman resil lix k'anjeleb' laj ilol komon (chi'ilmanq patz'om 20), malaj jo'q'ehaq jo' na'ajman ru.

17. K'a'ru xk'anjel li ula' sa' ochochnal?

Xb'aan xk'iihaleb' li komon, xnajtileb' xyanq, ut k'a'aq chik re ru, maare ink'a' naru rula'aninkileb' li junjunq ochochnal rajlal po; a'b'anan, aajel ru rula'aninkileb' naq naru xb'aanunkil. Re k'anjelak jo' li Kolonel, eb' laj ilol komon te'xk'oxla chixjunil li taaruq raj chixb'aanunkil re rilb'aleb' li taqlanb'ileb' wi'.

18. Ma junelik nawotzman jun li esilal sa' rilb'aleb' li komon?

Ink'a'. Naq eb' laj ilol komon te'ok chixnawb'al ru li taqlanb'ileb' wi', te'xnaw k'a'ru li aajel ru choq' reheb', ut maare li Santil Musiq'ej tixk'e xna'leb' naq te'xk'ut jun na'leb' re li evangelio. Jun na'b'ej yuwa'b'ej naru ajwi' chixpatz'b'al jun li na'leb' choq' re lix junkab'al. A'ut li esilal jwal chaab'il, a'an xtenq'ankileb' ut xraab'aleb'.

19. Chan ru naq eb' laj ilol komon te'xq'axtesi resil lix k'anjel?

Eb' li jolominel ink'a' chik neke'xxok li resileb' li komon ut li junkab'al li xe'xk'ul rula'aninkil chiru jun li po. Jo' ruuchil li k'anjel a'an, eb' laj ilol komon wankeb' xhoonal chi aatinak rik'ineb' laj jolominel sa' lix molameb' li xb'eenil ut li Komonil re Tenq'ank chirix chan ru wankeb' li ilb'ileb' xb'aan ut chirix li yookeb' chixb'aanunkil sa' rilb'aleb' li komon. Li aatinak a'in nab'aanuman rajlal oxib' po sa' xq'axtesinkil resil li rilb'aleb' li komon, ut jo'q'ehaq chik jo' na'ajman ru.

20. K'a'ru naraj naxye xq'axtesinkil resil lix k'anjel laj ilol komon?

Nab'aanuman jun ch'ina ch'utam re xq'axtesinkil resil lix k'anjel laj ilol komon (1) re na'leb'ank chirix lix kawilal, lix ch'a'ajkilal, ut li k'a'ru ajb'il ru xb'aaneb' li junkab'al ut li komon, (2) re xnawb'al b'ar wan li k'a'ru naru te'xb'aanu li molam, li Komonil re Tenq'ank, malaj li ch'utam re teep re xtenq'ankileb', ut (3) re xk'ulb'al li na'leb' rik'ineb' laj jolominel ut xkawob'resinkil li ch'oolej choq' re li k'anjel.

Rajlal oxib' po, eb' laj ilol komon te'wanq sa' ch'utam rik'in jun aj jolominel sa' lix molameb' li xb'eenil malaj li Tenq'ank re Komonil re xq'axtesinkil resil lix k'anjel, ut us naq taawanq ajwi' li rochb'een. Jun li sumal sumsu li xb'eenil neke'k'anjelak sa' wiib'al naru te'xb'aanu li ch'utam a'in rik'in li awa'b'ej re lix molameb' li malaj li Komonil re Tenq'ank, malaj rik'ineb' li wiib'eb' a'an. Sa' xyanqeb' li ch'utam a'in, eb' laj ilol komon naru neke'xye resil li yoo chi k'ulmank naq ajb'il ru—sa' jun li ula'anink, sa' telefono, malaj sa' internet. Wi wan li na'leb' li ink'a' us naq taanawmanq, neke'xye ka'ajwi' re li awa'b'ej re lix molameb' li xb'eenil malaj li Komonil re Tenq'ank, malaj re li obiisp.

21. Chan ru naq eb' laj jolominel neke'xtz'iib'a resil li rilb'aleb' li komon?

Li molam reheb' li xb'eenil ut li Komonil re Tenq'ank neke'xk'uula resilal li ch'utam neke'xb'aanu rik'ineb' laj ilol komon. Neke'xtz'iib'a k'a'ru pohil xb'aanuman, ut ani kitz'aqon. Te'xye naq jun

li sumal xk'ul xch'utam wi jun reheb' xq'axtesi resil xk'anjel chiru li oxib' po a'an.

Sa' 1 agosto, 2018, li applicacion te'ruuq chi oksimank sa' LDS.org re xq'axtesinkileb' li esil a'in. Eb' li jalok sa' li reporte trimestral te'wanq ajwi' sa' xyi li chihab' 2018. K'eeb'ilaq chik xkomon li na'leb' choq' reheb' laj jolominel ut laj tz'iib'anel sa' jun li hu li taataqlamanq chaq sa' xjolomil li Iglees.

Chan ru te'okenq li saaj sa' rilb'aleb' li komon

22. Chan ru te'okenq li saaj sa' rilb'aleb' li komon?

Eb' laj jolominel naru te'xtaqla li Laurel ut li Damita chirochb'eeninkileb' li ixq sa' li Komonil re Tenq'ank, jo' chanru naq eb' laj tij ut laj tzolonel ak neke'taqlaak jo' rochb'eeneb' li neke'k'amok re li Tijonelil re Melkisedek. Eb' li saaj neke'xwotz lix maatan ut neke'ninqan sa' musiq'ej naq neke'k'anjelak rochb'eeneb' li ninq sa' li k'anjel re li kolb'a-ib' ut naq neke'atinak chirix li k'anjel a'an sa' xq'axtesinkil resil lix k'anjeleb'. Jo'kan ajwi', roksinkileb' li saaj sa' rilb'aleb' li komon naxnimob'resi li k'anjelak chiru qech aj komonil, rik'in naq naab'aleb' chik yookeb' chi tz'aqonk. Naru ajwi' chixtenq'ankil li k'anjel a'in sa' junkab'al, xb'aan naq li na'b'ej ut lix ko', jo' ajwi' li yuwa'b'ej ut li ralal, naru te'rochb'eeni rib' sa' li k'anjel.

23. Ma taataqlamanq jun aj ilol komon choq' re li junjunq komon saaj?

Ink'a'. Eb' li saaj neke'ile'k xb'aaneb' li neke'ril lix junkab'al, ut xb'aaneb' lix jolominel sa' li Tijonelil re Aaron ut li Saaj Ixq.

Tento taab'anumanq sa' junpaat li jalok a'in sa'eb' li molam. Maare taab'ayq b'ayaq li jalok choq' re li k'anjel re rilb'aleb' li komon, a'ut tento taab'aanumanq sa' junpaat jo' naru. Wan xkomon chik li na'leb' sa' ministering.lds.org/kek.

K'e reetal naq li aatin chirixeb' li teep ut li obiisp nak'anjelak ajwi' choq' reheb' li uq'ej ut li awa'b'ej re uq'ej. Li aatin chirix li oqech nak'anjelak choq' re li distrito, ut li aatin chirixeb' li awa'b'ej re oqech nak'anjelak choq' reheb' li awa'b'ej re mision ut distrito.

1. Russell M. Nelson, Pide, busca, llama, *Ensign* malaj *Liahona*, nov. 2009, 83.

2. Chi'ilmanq Tzol'leb' ut Sumwank 59:9–12. Sa' raqal 11, li taqenaqil aj tij na'atinak chirix jun taqenaqil aj tij li yoo chi jolomink.

3. Jeffrey R. Holland, Emisarios a la Iglesia, *Ensign* malaj *Liahona*, Nov. 2016, 62.